

A korábbiaknál jóval szerényebb látogatottságú és kevesebb hasznot hozó labdarúgó-világbajnokságra készül Dél-Afrika. Ám annál nagyobb a szervezők lelkesedése, így a borzalmas közbiztonsággal és faji villongásokkal terhelt ország valódi fociünnepet szervezhet június 11. és július 11. között.

DÉNES FERENC | kultura@hetivalasz.hu

Vannak, akik úgy vélekednek, hogy a sport fegyverek nélkül vívott háború. A „micsoda bomba!”, „harcol a labdáért”, „izgalmas párharc” kifejezés csak néhány példa arra, hogy a háborúhasonlat mennyire beépült a közgondolkodásba. De például az 1970-es vb selejtezősorozatában a Honduras-Salvador meccs valódi háborúhoz vezetett a két ország között, az 1996-os Európa-bajnokság Németország-Anglia elődöntőjét pedig szinte háborús hisztéria övezte az angol sajtóban (Weltkrieg III).

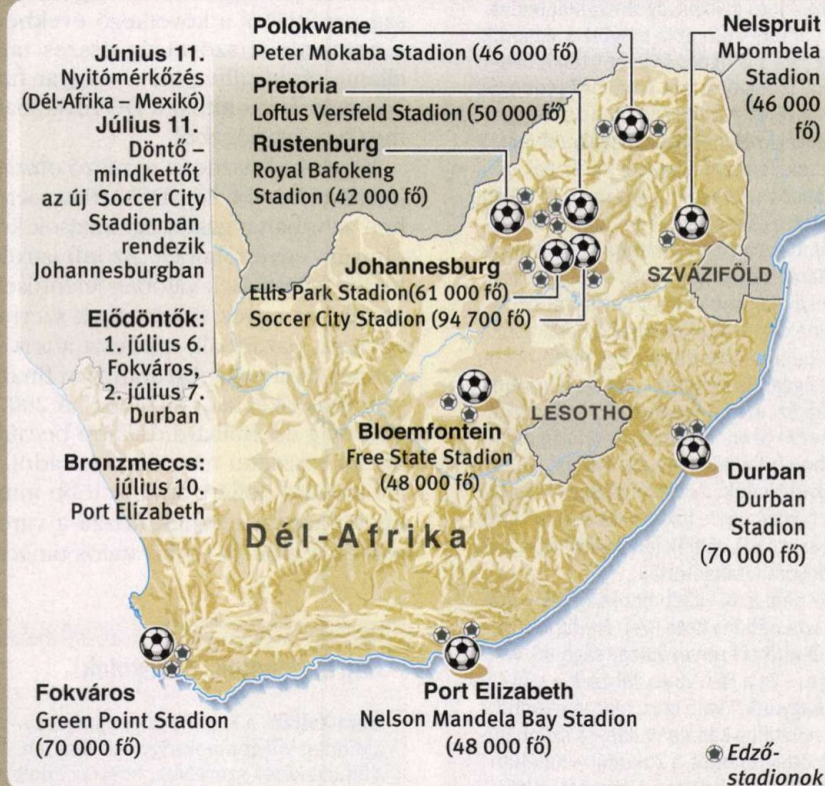
Globális biznisz

Széles irodalma van a sport nemzeti azonosságtudatban játszott szerepének is. Ebben az összefüggésben a válogatott „mi” vagyunk. Példaként említhetjük a tavaly szeptemberi magyar-svéd vb-selejtezőt, amelyről így számolt be a szlovákiai magyar *Új Szó*: „A himnuszok alatt impozáns látványt nyújtott az aréna, amely piros-fehérezöldbe »öltözött« egy koreográfia segítségével, mindeközben a B-közép a *Nemzeti dal* nyitómondatával buzdította kedvenceit.” Ezt az elméletet illusztrálja a válogatott *Dzsudzsaák Balázs* nyilatkozata is a mérkőzés után: „Aki most azt mondja, hogy jogosan kapunk ki, az nem magyar, és hazudik.”

Mindezen tényezők arra futnak ki, hogy a következő hetekben milliárdnyi ember kövesse figyelemmel a

Hadd szóljon a vuvuzela!

Helyszínek, stadionok

Afrikában történeteket, de önmagukban nem magyarázzák a hatalmas érdeklődést. A közösségi élményt, a játék szeretetét a globális futballüzlet szervezi a világ egyik legnagyobb látványosságává. Nem mellesleg csak ebben a szórakoztatási modellben fogadható el, hogy például a hazafiságukat egyébként fontosnak tartó honfitársaink, akár politikusok is, idegen ország címerével ellátott mezben, sálban pompáznak, s gyermekeknek brazil, angol, olasz relikviákat vásároljanak.

A nemzetközi futballszövetség (FIFA) hat partnere, nyolc vb-szponzora és öt nemzeti támogatója már hónapok óta válogatott marketingeszközökkel kampányol, vélhetőleg nem eredménytelenül. Az 1970-től a hivatalos labdát szállító Adidas például 2006-ban, az előző, németországi világbaj-

nokság időszakában 15 millió darabot adott el a labdából, de az előzetes eladások azt ígéri, hogy idén még ezt a mennyiséget is túlszárnyalják. Bár nem hivatalos szponzorok, nem télenkednek a vetélytársak sem: a Nike például 64 millió dollárért vásárolta meg a francia válogatott szponzorálási jogait a 2011-2018 közötti időszakra. A Puma Afrikára koncentrál, és azt reméli,

hogy ebben az évben legalább egymilliárd terméket értékesít a földrészen. (Egyébként 2006-ban a vb több mint egymilliárd dolláros reklámköltséget generált.)

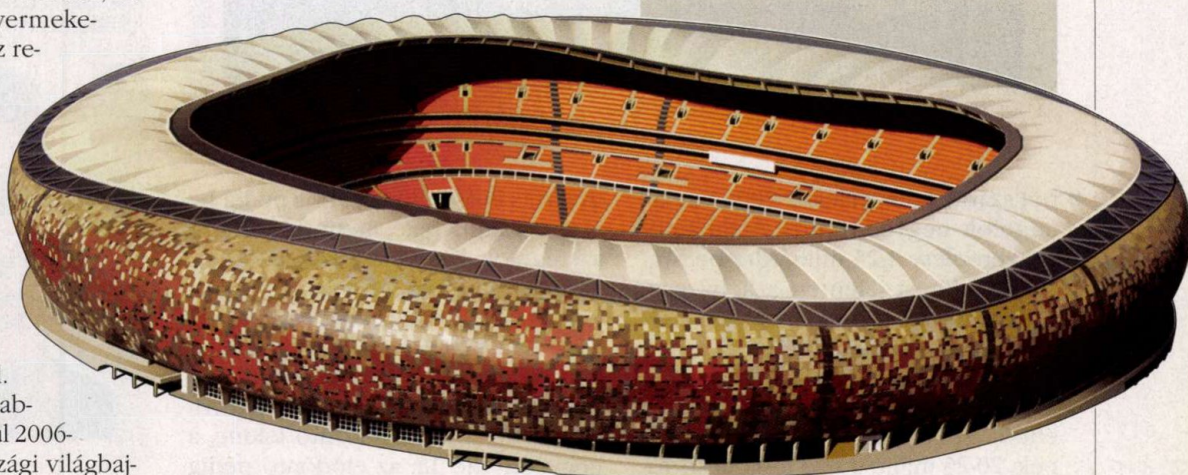
Húszmillió korszó

A világbajnokság egyik legnagyobb nyertese a mobil-telekommunikáció. A mérkőzés előtt, alatt, után küldött SMS-ek, képek és videók, beszélgetések, letöltések az előző németországi vb idején több mint hatmilliárd dollár bevételt jelentettek a telefontársaságoknak. De tarol a kiskereskedelem is. Elsősorban persze a világbajnokságon részt vevő, különösen a jól szereplő válogatottak országában jelentősek a csapathoz kötődő ajándéktárgyak eladása. »

Kalabas – a nyitott lopótök

Igazi nemzeti büszkeséggé vált Johannesburgban a világbajnokságra épült központi stadion, amely a Soccer City (Fociváros) névre hallgat, és egy Afrikában sok helyen ünnepi alkalmakkor körbeadogatott sörösibriként használt lopótökfésél, a kalabas formáját vette fel. A tervpályázaton számos furcsa ötlettel álltak elő az építészek: volt, aki a proteáról, Dél-Afrika „nemzeti” virágáról, más a johannesburgi gyémántbányák meddőhányóiról mintázta volna a stadiont.

A győztes terv egy amerikai építész-multicégé, a Populousé. A helyszínén korábban szintén stadion állt, itt tartotta első nagy beszédét szabadsága után Nelson Mandela dél-afrikai elnök. A jellegzetesen afrikai mintázatú Soccer Cityben 94 700 szurkoló fér el.

Azonnal lőnek

D. M. | kultura@hetivalasz.hu

Számtalan érvet mérlegre tett a Nemzetközi Labdarúgó-szövetség, a FIFA, amikor úgy döntött, hogy a 2010-es futball-vb-t Dél-Afrika rendezheti. Az afrikai futball látványos fejlődése nyomán „illetett” már a fekete kontinensnek adni ezt az ajándékot, ám Dél-Afrika, hiába a földrész legfejlettebb állama, ma még mindig sok gazdasági és társadalmi feszültséggel terhelt ország. Csupán ötven éve, 1961-ben kiáltották ki függetlenségét (elődje, a Dél-afrikai Unió a Brit Nemzetközösség tagja volt), az apartheid, vagyis a faji megkülönböztetés rendszere pedig csak húsz éve omlott össze. Nelson Mandela 1994 májusában lett a Dél-afrikai Köztársaság első demokratikusan választott elnöke.

A fekete lakosság zöme ma is nagy szegénységben él, csaknem húsz százalékuk analfabéta, viszont a futball fanatikus híve. A fehérek egy része elhagyta az országot, s akik maradtak, kilencven százalékban a nagyvárosokban élnek, viszonylagos jómódban. Nem csoda hát, ha vannak társadalmi feszültségek, a faji megkülönböztetés pedig még mindig jelen van. A HIV-fertőzés is nagy veszélyt jelent. Az

egy főre jutó gyilkosságok számát tekintve az ország Kolumbia mögött a második helyen áll a világon, érdemes tehát óvatosságnak lenni, az utcán nem tanácsos egyedül kószálni. A hírek szerint a német válogatottnál, melynek szállásával problémák adódtak, felmerült, hogy a játékosok csak golyóálló mellényben léphetnek az utcára. A legtöbb csapat azt kérte, hogy küldetését a biztonságos, katonák által hermetikusan lezárt körzetben szállásolják el.

Helyi magyarok elmondása szerint ugyanakkor a szurkolóknak az előírásokra is különösen érdemes figyelniük. És ha valaki gyanús helyzetbe keveredik, jobb, ha vigyáz, mert a rendőrök az első felszólítás után azonnal lőnek. Az ország most valóban futball-lázban ég, s óriási fejlesztések történtek: az ócska buszokat és szakadt taxikat egyre inkább modern közlekedési eszközök váltják fel, a városokat a vb nyitányára kitakarították.

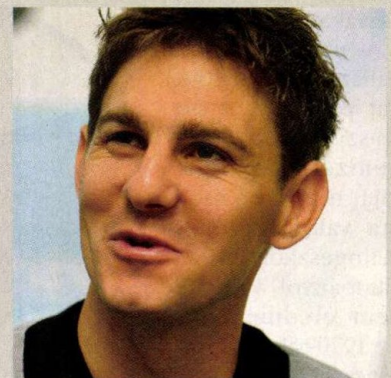
„Ez nem a mi világbajnokságunk – magyarázta néhány hete Greg Fredericks, a vb dél-afrikai szervezőbizottságának vezetője. – Ez a FIFA vb-je. Mi csak a színpad vagyunk.” Való igaz, hiszen például a vb hivatalos kabalaállatát – a szőghajút, kitömött leopárdot, a Zakumit – Kínában gyártják, és a hivatalos himnuszt „Waka, Waka – This Time for Africa (ezúttal Afrikáért)” Shakira, a kolumbiai popsztár írta. És vajon melyik a vb hivatalos étterme? „Természetesen” a legnagyobb amerikai gyorsétteremlánc.

20 millió dollárt ér. A második helyezett 24 millió dollárt kap, a győztes 30 millióval gazdagodik. A világbajnokság profitjából a következő években a nemzetközi szövetség összes tagállama részesülhet, így a magyar futball számára is juthat a Dél-Afrikában megkeresett pénzből.

A legtöbb hasznot a rendező ország gyűjtheti be – elvileg. Dél-Afrika esetében azonban a gazdasági hatások korántsem egyértelműek. Az infrastrukturális fejlesztések valóban jelentősek voltak, de egyes vélemények szerint egyrészt pazarlóak, másrészt a tervezettnél jóval nagyobb arányban finanszírozzák őket közpénzekből. A 2007-ben még 2,3 milliárd dollárra becsült állami részvétel meg fogja haladni a 3,9 milliárd dollárt, amihez több mint egymilliárdot tesznek hozzá a városok és régiók. A vb hivatalos tanács-

Hajrá, angolok, spanyolok!

Gera Zoltán, a Fulham középpályása: „Minden világbajnokságon az alapján döntök, kinek szurkolok, hogy az adott csapatban van-e olyan játékos, akit ismerek és elismerek. Idén könnyű dolgom lesz, hiszen a Fulhamból több csapattársam is ott lesz a végén. Elsősorban tehát azoknak szurkolok, akikkel nap mint nap együtt vagyok. Mindig is szerettem és tiszteltem az angol futballt, és szerintem az angol válogatottnak most több esélye van a jó eredményre, bár a hosszúra nyúlt szezon és a játékosok igénybevétele miatt túl fáradtan érkeznek meg Dél-Afrikába. Általában egyébként azokat a csapatokat kedvelem jobban, amelyek a látványos, kreatív, közönséget szórakoztató focit játsszák. E szempontból a spanyolok a kedvenceim.”

Fotó | MTI

» Johannesburg focilázban ég

Fotó | Reuters

» ból származó bevételek. 2006-ban az angolok negyedöntős világbajnoki szereplése 1,25 milliárdra becsült többletköltséget jelentett a helyi gazdaságban. Most csak a csoportmérkőzésekre 3 millió szurkolót várnak az angol kocsmákba, és több mint 30 millió font többletbevételt remélnek ebből. Ha az angolok tovább mennek, 20-25 millió korszó többlet sörfo-

gyasztás is összejöhet, abba pedig ne is gondoljunk bele, mennyit innának az angolok, ha megnyernék a tornát.

És persze jól jár a futball is. A világbajnokság 32 résztvevője között szétosztandó 420 millió dollárból minden résztvevő egymillió dollárt kap felkészülési költségként. A csoportkör nyolc, a nyolcaddöntő kilenc, a negyedöntő 18, az elődöntő pedig

Fotó | MTI

» **Fabio Cannavaro, az olaszok aranylabdás védője, csapatkapitánya felmutatja a világbajnoki trófeát a berlini Olimpiai Stadionban 2006. július 9-én, miután az 1-1-es döntetlenre végződött rendes játékidőt és a hosszabbítást követő büntetőpárbajban Olaszország 5-3-ra győzött Franciaország ellen a döntőben. Az olaszok negyedszer nyerték meg a vb-t. A fogadóirodák a dél-afrikai világbajnokságon nem tartják őket nagy esélyesnek. Most az argentin és a brazil csapat a favorit. Az európai országok közül Angliát, Hollandiát és Németországot tartják a legesélyesebbnek a győzelemre, a legjobb afrikai csapatnak Nigériát várják**

adó cége által készített jelentés szerint a világbajnokság közel 700 ezer munkahelyet teremt, igaz, ennek közel kétharmadát csak erre az évre.

Lesz-e újjászületés?

A turisztikai hatások is vegyesek. Az eredetileg tervezett turistaszámot a legújabb becslések közel negyedével csökkentették, amelyek szerint az eseménynek 373 ezer külföldi látogatója lesz. Igaz, ők várhatóan tovább maradnak: két hét helyett átlagosan 18 napot töltenek az országban, és a remények szerint a korábban becsült 22 ezer helyett 30 200 randot – Dél-Afrika hivatalos pénzneme –, azaz 3927 dollárt költenek. Nem látszanak viszont a hosszú távú turisztikai hatások.

A jegyelosztás sem problémamentes. Várhatóan több mint százezer olyan Afrikán kívüli turista érkezik az eseményre, akinek nem lesz belépője, de a közel ötvenezerre becsült afrikai látogatóból is csak alig több mint 11 ezernek volt jegye két hónappal az esemény előtt. Az összhatás az ország

gazdaságára mindenesetre pozitív, s 0,54 százalékkal növeli a bruttó hazai terméket 2010-ben, de – Japán kivételével – messze a legkisebb az elmúlt húsz év világbajnokságot rendező országai közül.

A dél-afrikai politikai tényezők és szervezők azonban nem randban mérik a vb hasznát. Számukra fontosabbak a társadalmi és politikai célok. A világbajnokság esélyt kínál a bűnözés visszaszorítására is – jelenleg legalább ötszázra teszik a szervezett bűnözői csoportok számát, kiterjedt a drogpia, s csak Cape Townban és Johannesburgban negyvenezerre becsült a prostituáltak száma, akiknek fele HIV-fertőzött. Esélyt ad a fajilag megosztott ország újjáépítésére, a társadalmi csoportok közti kiegyezésre, az úgynevezett „afrikai újjászületés” támogatására. Ezt szolgálják az infrastruktúra-építéshez kapcsolódó városrész-rehabilitációk, a környezetvédelmi, kulturális és társadalmi programok. A világbajnokság fontos üzenete lenne: Afrika

képes probléma nélkül megrendezni az eseményt, s megmutatni kulturális értékeit. De a nemzetközi labdarúgó-szövetségen, a rendező országon, csapatokon és futballistákon túl elsősorban mi, futbalszeretők járunk jól. Tudjuk persze, hogy a színpalak

Hajrá, brazilok!

Grosics Gyula, az Aranycsapat kapusa: „Csak a második körtől, a legjobb 16 csoportmérkőzéseitől fogom nézni a világbajnokságot, amikor az igazi vébé kezdődik. Esélylatolgatásnak nincs értelme, hiszen egy csapat pillanatnyi állapotán túl – kis túlzással – egy függő-röngy meg tudja változtatni az eredményt. Európában mindig misztikum volt a brazil focinak, gyerekkorom óta nekik szurkolok, s amióta az eszemet tudom, a brazilok mindig ott voltak a világbajnokságon.”

Fotó | Béres Attila

mögött nem feltétlenül lesz minden rendben. Lesznek majd furcsa játékelemek, ítéletek. Érezzük, hogy a kizsigerelő profi futbalszezon után nem lehet csak bobotie-val – a dél-afrikai nemzeti étellel – táplálkozva kiemelkedő teljesítményt nyújtani.

Nem törődünk vele, hogy minden mérkőzés alatt valahol csörög a kassza egy tévétársaságnál, reklámozónál, szponzornál, teleföntársaságnál, a FIFA-nál, csapatnál, játékosnál, és a kocsmárosnál a közös meccsnézés után. Mégis, jó szívvel álljuk majd a számlát, mert ha rendben lesz az előadás, sok jó esténk lesz, akár nyer, akár veszít a Bafana, a csapat, akiért szurkolunk. Hadd szóljon hát a dél-afrikai szurkolói tülök, a vuvuzela! ■